

Een Synodale uitspraak.

V. (Slot).

[De Christelijke sociale actie verdient den steun der Kerken omdat zij te een uitnemend middel is om de sociale kwestie onder tot haar oplossing te brengen; de ten eerste hoofdzakelijk is tegenover de krachtige socialistische arbeidersbeweging, en de in dezen tijd van maatschappelijke woeling een gematigd invloed oefent. Hiermede worden de schaduwschijden niet voorbij gezien, doch deze mogen geen verhindering zijn om voor onze organisaties op te komen.]

Tot nu toe besprak ik dat gedeelte van het synodale rapport, waarin de Kerken vermaand worden haar leden op te wekken zich aan te sluiten bij organisaties, welke staan op Christelijken grondslag; doch er zijn nog een paar punten, die onze aandacht verdienen. In de eerste plaats wil ik nog eens de uitspraak der Synode onderstrepen, dat voor een lid der Gereformeerde Kerk geen plaats is in een organisatie, die zich stelt op den grondslag van den klassenstrijd. Daar hoort een belijder van den Christus niet thuis. Voor hem moet een vereeniging, „die haar leden zou verplichten of althans oproepen tot haat“ contrabande zijn, en ik behoeft zeker aan deze uitspraak geen enkel woord ter verdediging toe te voegen. Het socialistisch beginsel is met het christelijk geloof onverenigbaar.

Doch... wat dan te doen met kerkleden die tot zulk een organisatie behooren? Moeten allen, die zich bij den modernen bond hebben aangesloten, onder de censuur worden geplaatst? Het rapport laat zich over deze kwestie zeer voorzichtig uit. Het wenscht zich te houden aan den algemeenen regel, dat nooit een gansche groep van personen tot voorwerp van tucht wordt verklaard, omdat de tucht heeft te gaan over bepaalde individuen, en het herinnert daarbij aan de beslissingen der kerkelijke vergaderingen aangaande het lidmaatschap van den bond van Christen-Socialisten. „Men is niet censurabel om het enkele feit van toetreding tot dien bond; men wordt het wanneer men overtreedt de geboden Gods.“

In dien geest is ook vroeger reeds geadviseerd. In „De Herant“ van 4 Juni 1911 wijdt prof. Dr. H. H. Kuyper aan deze kwestie een artikel, waarin hij wel erkent, dat „zich gevallen laten denken waarin een kerkeraad op een christen-socialist tucht zou moeten uitoefenen. De wijze, waarop voor het christen-socialisme propaganda wordt gemaakt; de manier, waarop men zich daarbij uitlaat over de sociale toestanden; het prikkelen van den klassenstrijd en andere oorzaken kunnen aanleiding geven, dat de Kerkeraad met vermaan en desnoods met afhouding van het Avondmaal zou moeten optreden.“

„Maar wel achten we het zeer bedenkelijk, wanneer een kerk als algemeenen regel ging stellen, dat ieder, die zich bij de christen-socialisten voegde, daarom reeds kerkelijk gecensureerd zou moeten worden.“ Men make onderscheid „tusschen ambtsdragers en gewone gemeentelieden, tusschen propagandisten, die met fanatieken ijver hun beginselen verbreiden, en degenen, die van propaganda zich onthouden“. „Laat men veel liever in de publieke bediening des Woords en in de catechisatie op grond van Gods Woord aanwijzen, waarom christen en socialist nooit saam kan gaan.“

Prof. Dr. H. Bouwman spreekt zich in zijn boek over „De Kerkelijke Tucht“ op dezelfde wijze uit. Hij wijst er eerst op dat de Kerk voorzichtig moet zijn met haar veto uit te spreken over het lidmaatschap van verschillende vereenigingen, en het haar niet toekomt in het leven van ambacht en bedrijf haar wil aan haar leden op te dringen. „Daarmee, zoo gaat hij verder, is niet uitgesproken, dat de kerk het zich niet moet aantrekken of hare leden zich aansluiten bij eene vereeniging, wier grondbeginselen bedenkelijk of geheel verkeerd zijn. Integendeel, de kerk moet een wakend oog houden over al hare leden, en onderwijzend, vermanend, waarschuwend optreden, opdat de geloovigen zelf het verkeerde van hun daad inzien, en breken met wat verkeerd is. Doch juist omdat het leven zoo ingewikkeld is, en de ambtsdragers der kerk niet altoos een goeden blik hebben op het terrein van het sociale leven, is groote voorzichtigheid hier aan te raden. De kerk trede met allen ernst en liefde op, maar zij ook voorzichtig en beslist in het ter hand nemen van de sleutelen des hemels. Als de kerk toch begint met den weg van den kerkelijken ban op te gaan, moet zij ook met een vrije consciëntie ten einde toe den weg kunnen afleggen, zoo de betrokken persoon in zijn gevoelen volhardt.“

Het kan noodig worden, dat de Kerk tegen bepaalde groepen van menschen, tegen genootschappen en vereenigingen moet optreden, zooals ook de Gereformeerden in de 17de eeuw optraden tegen de Arminianen. Maar dan censurere de Kerk niet, omdat iemand alleen lid is van een genootschap of vereeniging, maar om wat hij zelf persoonlijk verkeerd doet of leert. Zoo is ook de

in het bezit van den rooster van werkzaamheden gedurende minstens drie maanden tevoren. Op de vergaderingen zal hij de Vereeniging hebben bij te staan met raad en daad. Een moeilijk werk, waarop wij bij de behandeling van de vereischten van den functionaris terug zullen komen.

Voor al deze zaken zal hij, en wij springen nu over op het derde deel van zijn werkzaamheden, hebben kennis te nemen van wat op het gebied van de rijpere jeugd-ontwikkeling wordt verhandeld en geschreven. Vanzelf zorgen alle organisaties dat hij een vrij abonnement heeft op de respectievelijke Bondsorganen. Hij zelf heeft zich, evenals alle leden der Vereenigingen dat hebben te doen, voor te bereiden voor de onderwerpen, die op de agenda der vergaderingen, welke hij bijwoont, voorkomen. Verder zal hij in het bezit moeten zijn van de reeds verschenen bondsliteratuur en de uitgaven, die geregeld het licht aanschouwen. En ten slotte zal hij zich op de hoogte moeten stellen van alle brochures en studiën, die het jeugdleven bestrijken of over het Vereenigingsleven handelen. Dat moet de man niet uit zijn eigen portemonnaie behoeven te bekostigen. Dat heeft de Kerkeraad, die hem voor dit speciale werk afzonderde, te bekostigen. En wil het werk goed gedaan worden, dan heeft dit college niet op elke uitgave te beknebbelen, maar in deze zaak royaal te zijn, zonder nog het geld weg te gooien. Vanzelf zal het ook goed wezen, dat de jeugdouderling ook eens bijwoont, als hij daartoe in de gelegenheid is, de vergaderingen van den Ring, Afdeling en Bond.

Toch zullen wij, om uitwisseling der grenzen te voorkomen, in het oog hebben te houden, dat de jeugdouderling de vereenigingen bezoekt en met raad en daad bijstaat, krachtens zijn ambt als ouderling. Het is en blijft kerkelijk toezicht. Hij is geen geestelijk adviseur, gelijk die gesteld wordt krachtens het Roomsche beginsel bij elke organisatie. In de inwendige zaken van het Vereenigingsleven heeft hij zich niet te mengen. Dat zou te nakomen de zelfstandigheid onzer organisaties, waarvoor wij altijd krachtens onze Bondsideo geijverd hebben, waarvoor geijverd is met kracht. Hij kan ook niet verder gaan dan raad te geven, van advies te dienen in die zaken, die tot het kerkelijk toezicht behooren. Meer niet! En wij achten, dat het Bondsorgaan ook wel eens op dit punt den nadruk mocht leggen bij alle ijveren voor het nieuwe instituut. De zelfstandigheid onzer Vereenigingen blijft gehandhaafd. En alle ingrijpen in die zelfstandigheid moet met beslistheid geweerd. En als er conflicten ontstaan krachtens de leerings, die zouden verkondigd worden, heeft de jeugdouderling wel te vermanen, maar de verdere behandeling dezer zaak is een zaak van den Kerkeraad, die opzicht heeft over de leer! En ten slotte gaat de tucht der Kerk niet over de Vereenigingen. Die kunnen door den Kerkeraad niet ontbonden worden. Hij kan alleen de tuchttoefening doen gaan over de leden der gemeente. En wat de organisaties betreft, zou hij alleen kunnen ontzeggen het gebruik van de consistorie-kamer als vergaderlokaal. De grenzen tusschen de Kerk als instituut en de Vereeniging als vrije organisatie moeten niet uitgewischt worden. Anders komen wij tot de practijken der Roomsche Kerk.

Een ander deel van het werk van den jeugdouderling is het opzoeken en vermanen van afdwalende jongelieden, een taak, die vanzelf spreekt. Een moeilijk werk, zeer teeder te verrichten, waartoe vele gaven noodig zijn, een taak, welke ook door de andere ouderlingen bij het huisbezoek niet verwaarloosd mag en zal worden. Ook ontrouwe leden, jongelieden, die dus gebrek aan belangstelling toonen, zullen door hem bearbeid moeten worden. Dat zal vanzelf in samenwerking met de propaganda-commissie der Vereenigingen moeten geschieden. Die propaganda-commissie heeft dan de vereenigingsmotieven naar voren te brengen, de ouderling der jeugd heeft krachtens zijn taak als ouderling in het bijzonder te letten op de geestelijke motieven, die achter het ontrouw bezoeken der Vergaderingen schuilen. Een ieder ook hierin weer een eigen terrein.

Dat van al den arbeid van den jeugdouderling ten slotte geregeld rapport op de Kerkeraadsvergadering wordt uitgebracht, spreekt van zelf. De heele Kerkeraad moet medeleven. De belangstelling in het zaal der Kerk en in haar vereenigingsleven zal er door vergroot worden. Met de bevindingen zal winst kunnen gedaan worden voor het gewone huisbezoek. En ook is het voor den jeugdouderling goed, dat hij een geregelde prikkel heeft tot maatschappelijk arbeid. Hij is ook een mensch. En ook voor hem geldt het woord: „Die zich aangordt, beroeme zich niet als hij, die zich losmaakt.“ Vanzelf zullen deze broeders van andere ambtelijke bezigheden als het gewone huisbezoek, het scribaat, de administratie, het zitting nemen in commissiën vrijgesteld moeten worden.

In de grootere steden zal vanzelf de arbeid op andere wijze moeten geregeld worden. Daar zal eene organisatie van den ar-

beid wijksgewijze moeten plaats hebben, met aanwijzing van een of meer ouderlingen voor dit werk, of één ouderling, die elke Vereeniging bezoekt, terwijl dan het verdere werk van bezoeken en vermanen van ongeregelde leden opgedragen wordt aan de speciale wijkouderlingen. Gewenscht zal het zijn, dat dan de Commissiën uit elke wijk op geregelde tijden eens samenkomen, bijv. eens in de drie maanden, om kennis te nemen van die zaken, die de algemeene belangen van het kerkelijk leven en dat der rijpere jeugd aangaan. De Kerk van Den Haag heeft op deze wijze den arbeid geregeld. En Amsterdam heeft in deze zaak het werk aangevat. Bij deze organisatie van den arbeid komen wij op het terrein van de Centrale Jeugdverbanden, die in de grootere steden bestaan, waarover wij het later eens hopen te hebben. Het deed ons echter genoegen, dat in een onzer grootste steden eene regeling voor dit andere werk werd getroffen, waarbij de aard van dezen arbeid zeer goed in het oog is gehouden, blekens deze uitspraak, dat „het opzicht en den steun, te oefenen en te bieden, naar den aard van het kerkelijk toezicht, alleen raken de in engeren zin geestelijke, met name de confessionele en zedelijke zijde van het leven der Vereeniging“. Juiste afbakening der grenzen. De jeugdouderling en de Kerk heeft niet alles te zeggen en alles uit te maken in het Vereenigingsleven. We erkennen ook nog een Ouderlijk toezicht en weten ook nog van een zelfstandige taak der Vereenigingen.

Almelo.

B. A. KNOPPERS.

Jongeren onder de Modernen.

In de week na Paschen werden van Hervormde zijde weer, als gewoonlijk, tal van vergaderingen gehouden.

Menig punt kwam daar ter sprake, dat ook onze belangstelling opwekt.

Wij hopen er nader op terug te komen.

Voor het oogenblik willen wij de aandacht vragen voor de kwestie der „Jongeren“, zooals die thans onder de modernen gesteld wordt.

Hierover werd levendig gediscussieerd naar aanleiding van het referaat van mej. Dr. N. A. Bruining over: „De gevaren van de nieuwe pietistische strooming onder de Modernen“.

Mej. Bruining staat evenals wijlen haar vader op het oude moderne standpunt.

Zij kwam met kracht op tegen den terugkeer tot orthodox-klinkende termen, welke bij de „Jongeren“ onder de modernen openbaar wordt. Deze toch spreken weer van verlossing, genade, zonde, schuld, gerechtigheid, voorzienigheid. Alternaal termen, die de moderne theologie reeds overboord had geworpen.

De referentie bepleitte om, al zijn de gemoedservaringen dezelfde als bij vorige geslachten, die toch te kleeden in andere beelden, welke passen in „onze“ wereldbeschouwing.

Daartegen verhoef meer dan een debater de stem.

Als jongeren in oude termen spreken — aldus Dr. Vorster van Olst, volgens het verslag van de „N. R. Ct.“ — dan doen zij dat, omdat zij niet de vrijheid gevoelen, willekeurig te veranderen, wat hun „gegeven“ is. Dat kan niet zoo maar veranderd worden, omdat onze religieuze bewustzijnsinhouden samenhangen, onlosmakelijk verbonden zijn met bepaalde geloofsvoorstellingen. En deze zijn geboren uit bepaalde religieuze gewaarwordingen, die een en dezelfde zijn van alle tijden en van alle geslachten.

De voorganger der Vrije Gemeente te Amsterdam, Dr. van Wijngaarden, waarschuwde, dat men van het gebruik van nieuwe woorden niet te veel moet verwachten. Het is niet waar — zoo zei hij — dat zooveel menschen wachten op nieuwe formuleringen en inkleedingen. 'Was hem gebleken, dat volstrekt niet zij, die naar nieuwe inkleedingen zoeken, het grootste aantal menschen bevredigen.

Prof. van Bakel wees er op, dat, ook al blijven de oude woorden behouden, zij een nieuwen inhoud verkrijgen in nieuweren tijd.

Drieërlig opmerking knopen we hieraan vast. De eerste is deze, dat men uit de oudere terminologie bij de „Jongeren“ onder de modernen in gebruik niet afsteide, dat deze daarmee reeds half voor de orthodoxie zijn gewonnen. Zij verklaren zelf, dat zij met die woorden heel iets anders uitdrukken dan wij.

Vooris blijkt hieruit, dat men zich wel voor een tijd van de traditie kan losmaken, maar niet blijvend. Men is aan het verleden, al is het dan ook vormelijk en uiterlijk, gebonden.

Eindelijk is het zeker curieus, dat de „Jongeren“ onder de modernen zich in geheel tegenovergestelde richting bewegen als sommige „Jongeren“ — zooals men weet, zweep ik niet met dit woord — onder ons. Daar een besef, dat de oude inkleeding groote waarde heeft, hier soms een gevoel, alsof men haar beter als versleten pluim van de hand kon doen. Dit heeft vanzelf met het ijveren tegen cliché-uitdrukkingen niets te maken. Ook wij zijn van geijkte termen en gemeenplaatsen zonder levensinhoud niet gediend. Maar afkeuren van het oude, enkel omdat het oud is en jacht maken op het nieuwe, enkel omdat het nieuw is, is niet reformatisch.

HEPP.

beschouwing van ons Avondmaalsformulier, waar bepaalde personen, die zich aan met name genoemde zonden schuldig gemaakt hebben, vermaand worden, zich, zoo lang zij in zulke zonden blijven, van de tafel des Heeren te onthouden." (1)

Hiermede is echter niet alles gezegd.

Het rapport en de Synode zelve maakt een uitzondering ten opzichte van de organisaties, die staan op den bodem van den klassenstrijd. Daarin is voor leden der Gereformeerde Kerk geen plaats. Dit beginsel gaat in tegen het Evangelie van Christus. Hier hebben wij te doen met een organisatie, die haar leden tot revolutionaire daden kan oproepen, en tegenover dit lidmaatschap heeft de Kerk zeer zeker met de tucht op te treden. Doch ook dit geschiedt met groote behoedzaamheid. De Kerk mag niet anders „tot de censuur voortvaren", (ik citeer letterlijk het rapport), of eerst moet duidelijk bewezen, dat zulk een vereniging met Gods Woord in strijd is, en ik ben het volkomen met prof. Bouwman eens, wanneer hij zegt: „De Kerk handelt het veiligst, zich zoo nauw mogelijk aan hare roeping, het getuigen en het belijden, te houden. Merk nu de Kerk, dat de beginselen van een vereniging of genootschap verkeerd werken, dan doet zij het best, die verkeerde beginselen scherp en duidelijk te formuleeren, zoodat de tegenstelling met de belijdenis der Kerk helder en klaar uitkomt. En blijkt het dan, dat iemand de valsche stukken niet verwerpt, dan kan de Kerk, na herhaald vermaan, bij volharding in het kwaad, den zondaar uit de gemeente bannen. Op deze wijze loopt de weg recht. Immers, wie de belijdenis der Kerk niet beaamt, en daartegenover gevoelsloos koestert, die in strijd zijn met de leer der waarheid, kan niet rustig gelaten worden in de schaapskooi van Christus." (1).

Meer kan ik over deze quaestie niet zeggen.

Elk geval moet op zichzelf worden beoordeeld, en de Kerken dienen eerst een nauwkeurig onderzoek in te stellen, en de afwijkingen nauwkeurig te formuleeren, eer zij de tucht toepassen. Maar laten zij toch waken. Laten zij zich in prediking en kerkregering met alle kracht keeren tegen den machtigen invloed, die van de socialistische beginselen op de lagere volksklasse uitgaat, en haar oogen wijd open hebben voor de gevaren, die dreigen. Onze God schudde de slapenden wakker.

Nog een punt moet ik ter sprake brengen.

In het rapport staat ook de volgende clausule: „Het schijnt voor te komen, dat op een bepaalde plaats geen christelijke vakvereniging voor een bepaald vak bestaat, omdat daar ter plaatse onder de belijders van den naam des Heeren slechts zeer enkelen zijn, die het bedoelde vak beoefenen. Is het dan daar ter plaatse b.v. ten gevolge van een collectief contract eisch, dat men georganiseerd is om arbeid te vinden, terwijl de z.g. wetensclausule ontbreekt, dan rest aan de Christelijke arbeiders niets anders dan zich te voegen bij een R. K. of neutrale organisatie."

Hier tegen wordt door een lezer van ons blad bezwaar gemaakt. Hij schrijft: „Is m.i. nimmer noodzakelijk, om zooals bovenstaand geval aangeeft, lid te worden van een andere dan Chr. Vakorganisatie. Wat toch is het geval. De collectieve contracten worden gewoonlijk afgesloten met de landelijke (minder juiste benaming) organisatie, waarvan afdelingen ter plaatse aanwezig zijn. Nu is het in 't geheel niet noodzakelijk, dat men lid is van een plaatselijke afdeeling, om werk te kunnen krijgen, maar 'tis voldoende lid te zijn van een organisatie. Al is het dan ook z.g. verspreid lid. Afgedacht van de kwestie van toelaatbaarheid om lid te zijn van een R. K. of neutrale organisatie, is dit toch m.i. bijna nimmer noodzakelijk en kan bij huisbezoek e.d. altijd geadviseerd worden lid te worden van een Chr. organisatie, zij het dan ook verspreid lid. Ik geloof, dat voor alle vakken in ons land een Chr. organisatie bestaat. Gewenscht is dat onze ouderlingen daarmee bekend zijn, 'tis anders gemakkelijk bij het N. C. V. daarnaar te informeren."

Voorzover ik kan oordeelen, heeft onze broeder gelijk.

Ook ik ben van meening, dat aansluiting bij een R. K. of neutrale vakvereniging nimmer noodzakelijk is, maar ik wil prof. Grosheide gaarne gelegenheid geven zijn standpunt nader te verdedigen. Hij zal wel zeer bijzondere uitzonderingsgevallen bedoeld hebben.

En hiermee neem ik van het rapport afscheid. Van harte hoop ik dat deze synodale uitspraak veel mag uitwerken.

God geve onze Kerken haar sociale roeping te verstaan.

Welke is die roeping?

Prof. Dr. W. Geesink omschrijft deze taak aldus: „Haar roeping is, als eens Abigail, in de woestijn van Maon, tusschen Nabal en David bemiddelend op te treden, verzoenend te werken, uitbarstingen van hartstocht te voorkomen tusschen naar goud hongerende en daarom vrekke bezitters, en naar brood hongerende en daarom in wilde woeste ontstoken proletariërs. (1 Samuël 25).

Haar roeping is, en den ondernemer en den werkmans te wijzen op zijn plichten.

Haar roeping is, te weerleggen de valsche leer; ook de valsche leer van Communisme en Socialisme op het stuk van den eigendom; opdat hare kinderen niet worden omgevoerd." (2)

K. D.

P.S. Tot mijn leedwezen komen in het vorige artikel enkele drukfouten voor, die de lezers zelf wel verbeterd zullen hebben. Wegens verschillende omstandigheden kwam mijn copy te laat ter drukkerij, zoodat de correctie niet door mijzelf kon geschieden.

1. Van 's Heeren Ordinantien II. pag. 301.

LITERATUUR EN KUNST.

Het nieuwe geluid.

Den fellen revolutiestorm van '80, die zooveel oude dijkes gescheurd en vermoldde knotwilgen omgeblazen heeft, kan men het best karakteriseeren als een zuiveringsproces.

De leiders van '80, zoover zij normaal dachten, hebben zich geen oogenblik verbeeld, dat zij de dichtkunst hadden uitgevonden. Zij kwamen in de literaire rechtzaal met het oordeel, dat velen van de door het publiek vereerde zangers van den laatsten tijd een onbewust bedrog pleegden door hun producten uit te geven als poëzie.

Natuurlijk werden Petrus Stastok en Mevrouw Dorbeek boos, omdat men hun de mooie verzen afnam, die men (om met Beets te spreken) „in argloze onschuld" had gekoesterd, maar tegen de waarheid is het moeilijk strijden, en zoo breekt dan, na eenige tientallen jaren, langzaam aan de erkenning door in onze kringen, dat, speciaal ten opzichte van de dichtkunst, een nieuwe oriëntatie noodig is.

Wij beginnen weer te weten, dat dichtkunst is een eigen kunst, dat poëzie niet berijmd proza, maar uiting van een zeer afzonderlijke zielestemming is, waarvoor Da Costa noodig achtte: gevoel, verbeelding, heldenmoed.

Wie proza giet in een bokaal van rijmvorm krijgt niets als proza.

En wie daarentegen een werkelijk dichtelijk gevoel in woorden uitzegt, die heeft poëzie al rijmt er niets.

Dat mogen u de psalmen getuigen. En het boek Job! Gewoonlijk zal de „verheven" stemming den dichter dringen voor zijn woorden een zeker ritme en rijm te zoeken, maar als hij het niet vindt is hij toch een dichter, en als hij wel vindt loopt hij kans, dat het rijm zijn kunst vermoordt.

Dit moeten wij weer weten. Proza heeft een heel ander doel. De prozaschrijver moet stichten, leeren, vermaken. Hij is docent en paedagoog.

Maar de dichter heeft in beginsel geen andere taak dan de leeuw in den lentemorgen. Wanneer hij aanvangt met aan het „publiek" te denken, is zijn „stemming" weg. De dichter maakt iets intijms als een dagboek. Van hem geldt het psalmwoord: Ik stort mijn ziel uit in mij. Het kan hem in zekeren zin niet schelen, of anderen hem begrijpen of zijn zang mooi vinden. Wat er in hem plaats grijpt is een soort natuurgebeuren. En eerst later overweegt hij de vraag, of hetgeen er in hem gebeurd is, ook betekenis heeft voor anderen.

Dit is ten allen tijde het kenmerk der ware poëzie geweest: een heilige onverschilligheid voor de menschen, een heilige eerbied voor de kunst, en, zoo het een vrome ziel was, voor God, die tegelijk de schoonheid en de waarheid is.

Meent gij, dat David, toen hij het juweel-schoone herderslied, psalm 23, zong, gedacht heeft aan een soort auditorium, dat hij stichten wilde?

Hij goot zijn tot-God-ontroerde ziel uit, en het was poëzie!

De eigen bewoogendheid, de puur persoonlijke gedachte, maakt den dichter.

Het is jammer, dat het gezegd moet worden, maar het is de waarheid: Dit hebben ons (die de oorspronkelijkste kinderen der verhevenste poëzie zijn), weer de „paganistische" mannen van '80 geleerd!

Onze jonge dichters zijn, indirect, uit de school van '80.

Het nieuwe geluid, dat wij van hen hooren, is echo van het lied der modernen, maar, omdat het uit een christelijk hart komt, toch een eigen, christelijk, geluid.

En nu zou ik laten zien het verschil tusschen deze nieuw-verwekte poëzie en den rijmbijbel van den goeden vader Beets.

Ik kies tot voorbeelden van de „jongeren" twee gedichten, ook door den bijbel geïnspireerd, dragende denzelfden titel: „De verloren Zoon", — het éene van Geerten Gossaert, het andere van Willem de Mérode.

Gossaert heeft de gelijkenis van den verloren zoon gelezen, maar het komt niet in hem op dit beerlijk proza in rijm te brengen, op de manier als wij het Beets zagen doen met de gelijkenis van den Samaritaan.

Hij voelt, dat berijming dit volmaakte proza slechts bederven kan.

Maar hij krijgt bij het lezen een impressie, geheel persoonlijk, en er verschijnt voor zijn ziel op eens een ander beeld van een verloren zoon.

Een zoon, die, op weg naar huis, aarzeland stil staat op „den laatste top van 't kronkelgrage pad".

Hij weet:

„Mijn schaamte wacht

Geen schouwtooneel van vreugd na voetval om [ontfarming]

Geen hokkeling geslacht bij ronkend feestge- [druisch...]

Slechts moeders schuwe zoen, slechts vaders [stomme omarming:]

Mijn zoon, mijn erfgenaam, wees welkom in uw [huis!]

Angst voor de ouders plaagt hem niet, maar trotsche vrees voor... de menschen!

En toch besluit me één vrees: wat van den [dag van morgen?]

Wat, als het dorp ontwaakt? Hoe durve ik ooit [weerstaan]

Der burens schampren spot, in hoofden groei [verborgen:]

Gedenkt ge ons nog? Weer thuis? En... schatten [brengt ge ons aan?]

Voor een rijmbijbel zou zulk een vers gansch onbetamelijk zijn, want er staat van deze menschen-vrees in „het oorspronkelijke" geen syllabe.

Maar echt-menschelijk, en daarom ook echt bijbelsch, is deze schroom, en ook de tweestrijd in den verloren zoon, of hij zijn schuld ook aan de wereld, of alleen aan zijn God zal belijden.

Hij besluit het laatste:

„Bekennen? Neen. Dit blijf' 't geheimenis mijns [levens...]

Ontken' mijn strak gelaat de wroeging mijner [pijn...]

En, God, schoon 'k buk voor U, en smeeek om [veel vergevens,

Duld, 's werelds hoon ten trots, mijn zeer hoog- [moedig zijn!]

Geen boekleed, opgeschort, vertoone, onverbonden, In valsche needrigheid aan 't gapende gemeen. Op 's levens ijde markt de walging mijner wonden... Dës wete Die ze sloeg, met Die ze U kloeg alléén.

Niet waar, dit is wat anders als de vlotte rijmtaal, die ge al lezende vooruitloopt, omdat ge het eigenlijk alles reeds weet. Hier is aan het woord de dichter met de eigen, uit de ziel geboren, gedachte, waarvoor hij schept de eigen taal en het eigen ritme.

De verloren zoon beraamt een plan: hij keert vóór de „wereld" hem ziet, terug tot de gehoorzaamheid van den arbeid, opdat men hem niet als verlorene kent.

Maar 'k zal voor dag en dauw den smallen gordel [snoeren]

Om 't wambuis, dat verheelt, (schoon 't schrijne) [en innig stil]

In lauwen schemerstal 't juk leggende op de [schoeren]

Des dommelenden bruins, naar uwen heiligen wil.

Bij 't eerste dageraan uitredende uit de schuren Naar 't braakveld op den enk, op oudgewijden [trant]

Met kloekgespienden vuist den ruwen ploegstaart [sturen]

En rechte voren snijde' in mijner vaadren land...

En als dan bij „het falen zijner kracht" de Vesper (het wel: de verloren zoon en een Vesper!) luidt, en de dagtaak is beëindigd, breekt zijne ziel los in een dankgebed (de ontroerde stem nog heesch van d' oude onreine drift), waarvan de slotstrofe luidt:

Ja, 'k dank U. Omdat Gij, met 's levens lust en [lijden,

(Tweesnijdend kouterzwaard van Uw volmaakten [spot])

De steenrots van mijn hart ten akker woudt [bereiden]

Voor 't langzaam kiemend zaad van Uwe liefde, [o God!]

Natuurlijk vindt de kritiek ook in deze verzen werk, en men heeft terecht gevraagd, of het zuiver gevoeld is een verlopen suet zulke zwaar geboren taal in den mond te leggen, maar erken, bij uw kritiek, dat hier het nieuw geluid ontspringt, waarop we lang gewacht hebben, en waarnaar wij nu eerbiedig luisteren moeten.

Willem de Mérode maakt het, zoo mogelijk nog bonter (naar den maatstaf der oude rijmbijelaars geoordeeld) dan Gossaert.

In zijn gedicht „De verloren zoon" is er van den bekeerden zondaar, van wien de vader juichte: Hij is dood geweest en weder levend geworden! — zoo goed als niets overgebleven. Teruggekeerd in huis krijgt de zondaar berouw van zijn berouw, en 's avonds op zijn bed klaagt het in zijn onvolledige hart:

Bitt'rer dan alle ellende is dit herwonnen deel:

Weer thuis te mogen slapen op lang verlaten peul.